

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE 12/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om skuldsanering för privatpersoner och till vissa lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 17 juni 2014 regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om skuldsanering för privatpersoner och till vissa lagar som har samband med den (RP 83/2014 rd) till lagutskottet för beredning.

Utlåtanden

I enlighet med riksdagens beslut har ekonomiskutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtandet (EkUU 33/2014 rd) återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Mari Aalto, justitieministeriet
- handelsråd Eeva-Liisa Koltta-Sarkanen och äldre regeringssekreterare Nico Steiner, arbets- och näringsministeriet
- hovrättsrådet Jussi Heiskanen, Helsingfors hovrätt
- tingsdomare Lauri Länsman, Helsingfors tingsrätt
- tingsdomare Tero Uitto, Egentliga Finlands tingsrätt
- ledande förvaltningsfogde Jorma Niinivirta, Riksfogdeämbetet
- jurist Juha Jokinen, Konkurrens- och konsumentverket (KKV)

- ledande specialist, indrivningsfrågor Seija Kareinen, Skatteförvaltningen
- utvecklingschef Jari Leskinen, FöretagsFinland Ekonomisk rådgivning
- jurist Pasi Pönkä, Finlands Kommunförbund
- chefsskuldrådgivare Aulikki Pentikäinen, Esbo stads ekonomiska rådgivning och skuldrådgivning
- servicechef Anna-Liisa Karppinen, Uleåborg stads välfärdstjänster/socialtjänster
- expert Piia Vuoti, Finlands Näringsliv rf
- jurist Eeva Lahikainen, Finansbranschens Centralförbund
- styrelseledamot Michael Östman och ordförande Reijo Sivén, Katakombista elämään Kansanliike ry
- advokat Olli Pohjakallio, Finlands Advokatförbund
- informatör Asmo Koste, Finlands Ungdomssamarbete - Allians rf
- ordförande Jyrki Lindström, Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry
- hovioikeudenneuvos, dosentti Aki Rasila, Finlands domareförening rf
- lainsäädäntöasioiden päällikkö Janne Makkula, Företagarna i Finland rf
- jurist Minna Backman, Garanti-Stiftelsen
- ordförande Petra Einiö, vice ordförande Elvi Oikarinen och styrelseledamot Petri Hirvonen, Skuldrådgivning rf
- professor Tuula Linna.

Dessutom har skriftliga yttranden lämnats av	— Centralhandelskammaren
— Uelåborgs stads ekonomiska rådgivning	— Julkiset Oikeusavustajat ry
och skuldrådgivning	— Fresh Start Ab
— Raumo ekonomi- och skuldrådgivning	— professor Ari Saarnilehto.

PROPOSITIONEN

Regeringens proposition

I propositionen föreslås ändringar av lagen om skuldsanering för privatpersoner. Till skillnad från nuläget ska enskilda näringsidkares och yrkesutövers totala ekonomiska situation kunna rättas till genom skuldsanering. Till lagen fogas bestämmelser om när skuldsanering förutom privata skulder ska kunna omfatta även skulder som hänför sig till näringsverksamhet. Det föreslås att bestämmelserna om rättsverkningarna av inledande av skuldsanering ses över så att de lämpar sig för gäldenärer som bedriver näringsverksamhet. Till lagen fogas närmare bestämmelser om skuldsaneringens förhållande till konkurs.

Det föreslås att bestämmelserna om förutsättningarna för skuldsanering ändras så att arbetslösa kan beviljas skuldsanering snabbare. Grunderna för hinder för skuldsanering ändras genom att det föreskrivs att vid bedömning av hur klandervärd skuldsättningen är ska uppmärksamhet fästas förutom vid gäldenärens verksamhet också vid kreditgivarens verksamhet. Det ska bli lättare för unga att få skuldsanering.

Det föreslås att den nedre gränsen för inkomstökning som medför tilläggsprestationsskyldighet höjs och att tidpunkten för fullgörande av tilläggsprestationsskyldigheten flyttas så att den infaller efter verkställd beskattning. Gäldenärens rätt att hålla fria månader utökas när betalningsprogrammet är i kraft en längre tid än tre år. Bestämmelsen om behållande av bostad änd-

ras när det gäller formeln för uträkning av minimiavkastningen för de vanliga skulderna.

Det föreslås att förfarandet förenklas så att skuldbeloppet i betalningsprogrammet i regel ska bestämmas enligt den saldodag som använts redan i ansökan om skuldsanering. I regel ska e-post användas för delgivning. Till lagen fogas närmare bestämmelser om förfarandet när förslaget till betalningsprogram har getts in till domstolen som bilaga till ansökan. Till lagen fogas bestämmelser om fastställande av betalningsprogrammet i förenklat förfarande med samtycke av en majoritet av borgenärerna.

Det föreslås dessutom att lagen om ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning ändras så att enskilda näringsidkare och yrkesutövare kan biträdas vid ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning även i fråga om skulder som hänför sig till näringsverksamheten.

Till lagen om preskription av skulder fogas en bestämmelse om slutgiltig preskription som räknas från det att skulden förfaller till betalning. Den slutgiltiga preskriptionstiden ska gälla enbart fysiska personers skulder som grundar sig på avtal. Bestämmelsen ska med restriktioner tillämpas även retroaktivt. I utskökningsbalken föreslås ändringar som bestämmelsen förutsätter.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2015 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2015.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

*Allmän motivering**Allmänt*

Skuldsaneringsens syfte är att hjälpa privata personer som råkat ut för allvarliga skuldproblem. Det går ut på att gäldenären betalar sina skulder enligt betalningsförmåga och enligt ett fastställt betalningsprogram och befrias efter att programmet är slutfört från att betala återstoden av sin skuld. Bestämmelser om skuldsanering ingår i lagen om skuldsanering för privatpersoner (57/1993, nedan skuldsaneringslagen) som trädde i kraft 1993. Lagen har gällt i drygt 20 år och under denna tid har tiotusentals människor genom skuldsanering blivit fria från svåra skuldproblem.

Bakgrunden till att skuldsaneringslagen stiftades i början av 1990-talet var de skuldproblem som privatpersoner hade drabbat privatpersoner. Problemen hade tillspetsats på grund av att den avreglerade kreditregleringen gjort det lättare att få kredit, och på grund av den djupa ekonomiska recessionen. Enskilda personer hade stora skulder som huvudsakligen bestod av borgens-, företags- och bostadsskulder. Numera bottnar privatpersoners skuldproblem i att upplåningen har ökat kraftigt i samhället, och skuldsättningen beror särskilt på kombinationseffekter av konsumentkrediter, snabblån och obetalda fakturor.

Skuldsaneringslagen har ändrats flera gånger. Senast under föregående valperiod förnyades bestämmelserna om betalningsprogramms varaktighet (632/2010). I den aktuella propositionen ingår flera ändringsförslag. Bakgrunden är en skrivning i regeringsprogrammet enligt vilken de problematiska punkterna inom skuldsaneringen klarläggs med tanke på bl.a. skyddet av egen bostad och sporrandet av förvärv av inkomster under den tid betalningsprogrammet pågår. Dessutom kartläggs problem som kan uppstå i samband med företagares skuldsaneringar. Ett av målen för reformprogrammet för rättsvården för åren 2013—2025 uppställdes ett förenklat

skuldsaneringsförfarande och ett lättare system med tilläggsprestationer.

Lagutskottet finner det angeläget att skuldsaneringslagen uppdateras genom att ta hänsyn till att upplåningen har ökat och att kreditgivningsmekanismerna har förändrats. Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men med följande kommentarer och ändringsförslag.

Enskilda näringsidkare och yrkesutövare

Enligt den gällande lagen kan enskilda näringsidkares och yrkesutövars skulder som hänförs sig till gäldenärens privathushåll regleras genom skuldsanering. Sanering av skulder som hänförs sig till näringsverksamhet är inte möjligt. För att sanera skulder som hänförs sig till näringsverksamhet kan en enskild näringsidkare eller yrkesutövare ansöka om företagssanering.

Till skillnad från en konkurs är skuldsanering för privatpersoner och företagssanering som namnet antyder saneringsförfaranden som avser att korrigera gäldenärens ekonomiska situation och möjliggöra en ny skuldfri start. Skillnaden är att företagssanering används för att korrigera skuldläget för näringsverksamhet och skuldsanering för privatpersoner används i samma syfte för privatpersoner.

I propositionen framställs att under vissa förutsättningar ska förutom skulder som hänförs sig till en enskild näringsidkare eller yrkesutövars privathushåll också hans eller hennes skulder som hänförs sig till näringsverksamhet kunna omfattas av skuldsanering. Det gör det möjligt att rätta till den totala ekonomiska situationen för enskilda näringsidkare eller yrkesutövare.

Utskottet stöder den bakomliggande tanken om att överskuldsatta småföretagares möjligheter att börja om bör främjas. Överskuldsättning är en social risk och kan leda till att gäldenären passiveras och slås ut. I gällande lag uppställs rätt så strikta begränsningar i fråga om enskilda näringsidkares och yrkesutövars möjlighet att beviljas skuldsanering, och följden är ofta att nä-

ringsverksamheten måste upphöra för att skuldsaneringen ska kunna inledas. En enskild näringsidkare eller yrkesutövare kan ansöka om företagssanering, men den är ofta i praktiken för tungrodd och dyr för att sanera en småskalig företagsverksamhet. Lagen om företagssanering (47/1993) ger visserligen möjligheter till ett förenklat saneringsförfarande för företag, men det har inte använts mycket. Därför kan en privat näringsidkare eller yrkesutövare ha svårt att få sin totala ekonomiska situation korrigerad. Om en privatperson kan få skuldsanering på ovan föreslagna sätt förbättras således småföretagarnas situation. Skuldsaneringen medför också ett starkt skydd för ägarbostad vilket inte ingår i företagsaneringen.

Propositionen är principiellt betydande eftersom den slopar den nuvarande gränsen för att sanera skulder från näringsverksamhet genom skuldsanering för privatpersoner. I detta avseende anser utskottet det motiverat att skuldsaneringen relativt övervägt har öppnats för sanering av skulder som hänför sig till näringsverksamhet under vissa tilläggsvillkor, såsom att näringsverksamheten ska vara livsduglig och förhållandevis småskalig och att saneringen inte får förutsätta arrangemang som gäller företagsverksamhet (45 a § i lagförslag 1). Att kräva livsduglighet är nödvändigt: skuldsanering bör inte beviljas för förlustbringande verksamhet som kan leda till ytterligare skuldsättning. Också småskaligheten är ett motiverat krav för att saneringen ska kunna riktas in på privata näringsidkare och yrkesutövare som kan jämföras med privatpersoner. Begränsningarna innebär att skuldsaneringen inte öppnas för alla privata näringsidkare och yrkesutövare. Om näringsverksamheten går utöver det småskaliga, ska en privat näringsidkare eller yrkesutövare också i fortsättningen ansöka om företagssanering för att sanera sådana skulder som hänför sig till näringsverksamheten.

Villkoret att näringsverksamhet ska vara "förhållandevis småskalig" (45 a § 1 mom. 2 punkten i lagförslag 1) är inte entydigt. I detaljmotiven i propositionen (s. 69 och 70) benas det ut vilka faktorer som ska beaktas vid bedömningen. Men regleringen lämnar ändå rum för tolk-

ning. Utskottet har trots allt gått in för att tillstyrka den föreslagna formuleringen eftersom det knappast låter sig göras att ställa upp kvalitativa och kvantitativa kriterier som passar alla privata näringsidkare och yrkesutövare. Det innebär att det i sista hand blir domstolen som i enskilda fall avgör om det handlar om småskalig näringsverksamhet eller inte. Följaktligen bör effekterna av regleringen bevakas.

Propositionen medför ingen ändring i skuldsanering för verksamhet som hänför sig till näringsverksamhet i bolagsform; skuldsanering för privatpersoner kan nämligen inte omfatta bolagsskulder. För att sanera verksamhet i bolagsform behövs följaktligen företagssanering också framöver. Utskottet konstaterar att näringsverksamhet i bolagsform mycket väl kan vara småskalig och jämförbar med en privat näringsidkares eller yrkesutövers verksamhet. Reformen innebär att privata näringsidkare och yrkesutövare som bedriver småskalig näringsverksamhet kan få skuldsanering i fråga om skulder som hänför sig till näringsverksamheten, men däremot omfattas inte personer som bedriver motsvarande verksamhet i bolagsform, t.ex. ansvariga bolagsmän i ett öppet bolag. Utskottet anser därför att det finns skäl att diskutera huruvida ställningen för personer som bedriver småskalig näringsverksamhet i bolagsform i insolvenssystemet kunde förbättras genom att också beakta att företagssanering i sin nuvarande form kan vara ett tungrodd och dyrt sätt att sanera verksamheten. Därför anser utskottet det motiverat att behoven att utveckla lagstiftning och praxis i fortsättningen bedöms särskilt med avseende på småskalig företagsverksamhet som bedrivs i bolagsform.

Ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning

Vid ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning biträds i fortsättningen enskilda näringsidkare och yrkesutövare även i fråga om skulder som hänför sig till näringsverksamheten. Detta ökar antalet klienter och tillför en ny klientgrupp.

I propositionen görs den bedömningen att ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning får årliga merkostnader till ett belopp av 220 000

euro. Behovet av extra anslag beaktas i 2015 års budgetproposition. Utskottet uttrycker oro över anslagsökningens tillräcklighet med beaktande av att ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning redan nu är överbelastad och har knappt med resurser. Situationen är särskilt svår i små enheter där arbetet ofta görs för flera kommuner med anspråkslösa personalresurser. För att reformen ska bli adekvat genomförd måste resurserna för ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning därför följas upp i fortsättningen. För att anslagsökningen ska vara genuin är det samtidigt viktigt att anslagen för ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning inte skärs ner i övrigt.

Bistånd till enskilda näringsidkare och yrkesutövare kräver att rådgivarna kan bedöma om tilläggsvillkoren för en gäldenär, såsom t.ex. näringsverksamhetens livsduglighet, blir uppfyllda. Det är en krävande uppgift. Därför vill utskottet poängtera att rådgivarna inom ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning måste tillförsäkras tillräcklig inskolning och utbildning. Som det bedöms i propositionen kan ekonomisk och skuldrådgivaren ofta behöva hjälp av en expert med företagsekonomi som specialitet för att bedöma verksamhetens livsduglighet. Därför är det angeläget att se till att sådan hjälp i praktiken står till buds i tillräcklig utsträckning.

Tillgång till skuldsanering för unga och arbetslösa

De ungas skuldproblem har förvärrats kraftigt de senaste åren. Fenomenet bottnar i att det är lättare att få kredit, och i nya kreditprodukter såsom snabb lån. Utskottet anser att de ungas ställning behöver beaktas särskilt i skuldsaneringslagen: på grund av åldern och ringa livserfarenhet kan deras förmåga att överväga krediter och förmåga att betala tillbaka vara bristfällig. Därför välkomnar utskottet förslaget om att underlätta för ungdomar att få skuldsanering genom att ändra hindergrunderna så att när det bedöms hur klandervärd skuldsättningen är fästs uppmärksamhet förutom vid gäldenärens agerande också vid gäldenärens ålder (10 § 7 punkt i lagförslag 1).

Enligt den gällande skuldsaneringslagen kan skuldsanering inte beviljas, om en gäldenär av

en orsak som kan anses temporär saknar betalningsmån eller har obetydligt med betalningsmån. I lagen anges inte någon tidsfrist för när gäldenärens avsaknad av eller obetydliga betalningsmån till följd av arbetslöshet ändras från en temporär till en permanent orsak. Nu föreslås att en sådan tidsfrist ska fastställas till 18 månader (9 a § i lagförslag 1). Bakgrunden är att regleringen enligt rättspraxis har tillämpats schematiskt som att arbetslösheten bör ha varat minst två år innan en gäldenär som blivit arbetslös har kunnat beviljas skuldsanering. Förslaget innebär tillgång till skuldsanering ett halvår fortare än förr.

Utskottet ser det som motiverat att arbetslösheten i regel ska ha varat en viss tid innan skuldsanering aktualiseras. Att en arbetslös person skulle få skuldsanering t.ex. genast oavsett arbetslösheten skulle inte sporra gäldenärer att söka jobb och skuldsaneringen skulle infalla vid en tid då gäldenärens möjligheter att betala skulden är svaga på grund av låg inkomstnivå. Ändå bör arbetslösheten inte räcka så länge att situationen hinner bli passiverande för gäldenären. Den relativt schablonmässiga tidsfristen på två år som tillämpas nu kan på så sätt anses vara problematisk. Därför har utskottet gått in för att stödja en tidsfrist på 18 månader. Men det bör observeras att en arbetslös gäldenär - som nu - kan beviljas skuldsanering redan tidigare, rentav så snart arbetslösheten inleds, om det redan när beviljandet övervägs kan bedömas att gäldenärens avsaknad av eller obetydliga betalningsmån inte är temporär utan permanent och att gäldenärens betalningsmån inte ökar även om han eller hon skulle få jobb.

Utskottet har i sammanhanget också diskuterat huruvida ungdomar bör få en kortare tidsfrist än nämnda 18 månader för när arbetslöshetsrelaterad avsaknad av eller obetydlig betalningsmån inte kan anses vara ett hinder för skuldsanering. Det skulle främja ungdomars tillgång till skuldsanering och korrigeringen av deras skuldproblem ytterligare jämfört med det föreslagna. Å andra sidan är det möjligt att det skulle ge ungdomar fel signaler och att den korta tidsfristen skulle tolkas som att det inte lönar sig att

söka jobb, och att man inte ens behöver försöka. Att definiera vad som avses med "ungdomar" för tillämpningen av den kortare tidsfristen kan också vara problematiskt. Efter att bedömt ärendet har utskottet kommit fram till att inte ta in några specialbestämmelser om ungdomar, åtminstone inte i detta sammanhang. Men det är ytterst angeläget, anser utskottet, att särskilt väl följa upp hur de nu föreslagna ändringarna i 9 a och 10 § i skuldsaneringslagen fungerar i fråga om ungdomar.

Dessutom vill utskottet poängtera att utöver metoder som korrigerar skuldproblem är det särskilt viktigt för ungdomar att det finns metoder som förebygger skuldsättning så att skuldproblem överhuvudtaget inte ska kunna uppstå. Bland annat undervisning i kunskaper och färdigheter som gäller hantering av ekonomin skulle ha en väsentlig förebyggande verkan. Därför finner utskottet det viktigt att skuldsättning bland ungdomar framöver ska utvärderas så helhetsinriktat som möjligt och särskilt med tonvikt på hur skuldproblem bland unga ska kunna förebyggas och minskas mer effektivt än nu.

Tilläggsprestationsskyldighet

Vid skuldsanering är gäldenären skyldig att av inkomster och tillgångar som gäldenären får under betalningsprogrammets tillämpningstid betala tilläggsprestationer till sina borgenärer. Enligt 35 a § 3 mom. i skuldsaneringslagen blir gäldenären tilläggsprestationsskyldig om nettoinkomsterna under kalenderåret ökar med minst 831 euro. Av de inkomster som överskrider denna gräns ska gäldenären använda hälften för att betala sina skulder. Eurogränsen i lagen är bunden till folkpensionsindex. År 2014 är gränsen därför i praktiken 970 euro.

I propositionen föreslås att eurogränsen ska höjas till 1 500 (35 a § 3 mom. i lagförslag 1). Syftet är dels att sporra gäldenärer att skaffa inkomster under skuldsaneringen, dels att minska den arbetsbörda som tilläggsprestationsskyldigheten medför för ekonomi- och skuldrådgivning och för borgenärerna. Utskottet anser att förslagets syften är viktiga och menar att de kan främ-

jas ytterligare genom att höja den föreslagna gränsen till 2 000 euro.

Samtidigt föreslås det att tilläggsprestationsskyldigheten stryks helt och hållet hos gäldenärer som inte betalar tilläggsprestationer (35 a § 1 mom. i lagförslag 1). Att gäldenären får ålderspension eller att gäldenären precis ska gå i pension är enligt propositionsmotiven ett exempel på en typisk situation (s. 64). Då man beaktar att förslaget är en del av de metoder genom vilka ekonomi- och skuldrådgivningens arbetsbörda ska fås ner samtidigt som man vill förbättra de äldres ställning, tillstyrker utskottet att förslaget godkänns.

Enkelt och effektivt förfarande

Propositionen syftar också till att förenkla och försnabba skuldsaneringsförfarandet och att minska myndigheternas och borgenärernas arbetsbörda och på så sätt få ner kostnaderna. Lagen ska t.ex. föreskriva om skuldutredning där borgenären ska meddela fordringsbeloppet per ett visst datum. Informationen ska senare användas också i betalningsprogrammet där uppgifterna om skuldbeloppet inte längre uppdateras.

Dessutom begränsas förordnandet av en utredare om ekonomi- och skuldrådgivaren har utarbetat betalningsprogrammet som bilaga till ansökan om skuldsanering. Då kan utredaren förordnas endast om det är nödvändigt på grund av tvistigheter eller oklarheter i ärendet. Förslagets syfte är att minska kostnaderna för skuldsaneringen. Bland de sakkunniga som utskottet har utfrågat är åsikterna om förslaget delade. Vissa stödjer lösningen medan andra anser att domstolens möjligheter att förordna en utredare inte bör begränsas.

Enligt utredning till utskottet är bakgrunden till förslaget om förordnande av utredare i praktiken den redan i nuläget rådande situationen att en del av ekonomi- och skuldrådgivarna utarbetar ett betalningsprogram till ansökan om skuldsanering medan andra inte gör det, beroende på lokala resurser. I fall där ansökan inte är försedd med betalningsprogram förordnar tingsrätten en utredare att utarbeta det.

Propositionen innehåller inte förslag till bestämmelser om när förslaget till betalningsprogram ska fogas till ansökan om skuldsanering. Där ingår inte heller förslag till bestämmelser om att utarbetandet av betalningsprogrammet ska åläggas ekonomi- och skuldrådgivaren. När det gäller ett relativt klart och enkelt fall är det enligt utskottet principiellt förnuftigt att betalningsprogrammet kan utarbetas hos ekonomi- och skuldrådgivningen och att en utredare inte förordnas för att göra upp programmet på nytt om det redan har gjorts av ekonomi- och skuldrådgivaren. Men det är viktigt att förordnade av en utredare i dessa fall inte utesluts utan det ska gå att göra om det uppstår tvister eller uppdagas oklarheter. Efter att ha vägt ovan nämnda faktorer sammantaget tillstyrker utskottet att propositionen godkänns i detta avseende.

Behandlingen har aktualiserat frågan om utarbetandet av betalningsprogrammet påverkar ekonomi- och skuldrådgivarnas roll och om lagen i detta avseende borde uppta ett neutralitetskrav i likhet med utredarna (65 § i skuldsaneringslagen). Lagutskottet konstaterar att det i den ekonomiska rådgivningens och skuldrådgivningens uppgifter ingår bl.a. att biträda gäldenären vid skötseln av ärenden i anslutning till skuldsanering. I praktiken upplevs ekonomi- och skuldrådgivaren därför som ombudsman för gäldenären medan utredaren är självständig och opartisk i förhållande till gäldenären och borgenärerna. Utskottet ser inget problem i att betalningsprogram utarbetas hos ekonomi- och skuldrådgivningen; det kan anses förnuftigt i enkla och klara fall. Men utskottet anser det ändå inte nödvändigt att skriva in ett särskilt krav på opartiskhet i lagen för uppdraget. Samtidigt vill utskottet understryka att betalningsprogrammen ska utarbetas med beaktande inte bara av gäldenärens utan också borgenärernas ställning.

Trots att propositionen innehåller flera förslag som gör skuldsaneringen lättare och medför kostnadsbesparingar, anser flera av de sakkunniga som utskottet har utfrågat att det finns behov av att förenkla skuldsaneringen ytterligare utöver de aktuella förslagen. Också ekonomiutskottet har i sitt utlåtande (EkUU 33/2014 rd) fäst

uppmärksamhet vid den bristande effektiviteten i insolvenssystemet. Ekonomiutskottet anser att de administrativa kostnaderna är oproportionellt höga jämfört med de belopp som betalas till borgenärerna.

Också lagutskottet har redan tidigare vid revideringen av skuldsaneringslagen (LaUB 11/2010 rd) noterat att skuldsaneringen i snitt inbringar borgenärerna endast 1-3 procent av skuldbeloppen. I skuldsaneringen ingår en stor mängd nollprogram (ca 40 procent av programmen) där gäldenären inte betalar borgenärerna några prestationer överhuvudtaget. Dessutom binder förfarandet en betydande mängd av ekonomi- och skuldrådgivningens samt domstolarnas resurser. Därför finner utskottet det angeläget att i fortsättningen följa upp i vilken utsträckning den aktuella reformen medför konkret nytta och besparingar för borgenärerna och myndigheterna. Det här är viktigare än förr med beaktande av sparbetingen för rättsvården.

Som en detalj fäste utskottet uppmärksamhet vid bilagorna till ansökan om skuldsanering. Enligt erhållen utredning har gäldenären inte alltid fått beskattningsuppgifter till ansökan om skuldsanering avgiftsfritt trots anvisningar om saken. För att trygga att gäldenärerna blir jämlikt bemötta anser utskottet att det vore skäl att bedöma om skuldsaneringsförfordningen borde uppta en bestämmelse om att bilagor till ansökan om skuldsanering ska vara avgiftsfria för att praxis ska vara enhetlig.

Slutgiltig preskription av en fordran

Utsökningsgrunden gjordes tidsbunden (15/20 år) när utsökningslagen ändrades 2003 (679/2003). Några år senare togs det i utsökningsbalken in bestämmelser enligt vilka själva fordran preskriberas slutgiltigt när utsökningsgrundens verkställbarhet upphör (705/2007). Ändringarnas syfte är att förhindra en livslång eller oskäligt långvarig utsökning.

Regleringen gäller inte fall där borgenären inte har ansökt om någon utsökningsgrund för fordran. I så fall kan borgenären förhindra att skulden preskriberas genom att avbryta preskriptionen vart tredje år.

I propositionen föreslås bestämmelser om preskription som räknas från det att skulden förfaller till betalning. Skulden ska preskriberas slutgiltigt efter 20 år, eller om borgenären är en fysisk person, efter 25 år från att skulden förfaller till betalning. Tidsfristerna blir fem år längre än i fråga om utsökningsgrunden och tillämpas om tidsfristen för utsökningsgrunden ännu inte har gått ut. Bestämmelserna ska fogas till lagen om preskription av skulder (728/2003, nedan *preskriptionslagen*).

Lagutskottet förordar de bakomliggande målen att förhindra oskäligt långvarig utsökning och bestående skuldsättning jämte åtföljande problem. Det är mänskligt med tanke på gäldenärerna eftersom ett oskäligt långvarigt skuldansvar kan leda till passivering och utslagning. Målet är också värt att stödja ur samhällets synvinkel eftersom utslagning medför betydande samhällskostnader. Därför anser utskottet att skuldansvar ska ha en maximal längd också när det inte har ansökts om en utsökningsgrund. För förslaget talar också likabehandlingen av gäldenärerna: gäldenären kan inte själv påverka om borgenären ansöker om utsökningsgrund eller inte. En annan aspekt är att bedömningen av förslaget bör beakta också effekterna på borgenärens ställning. Därför bör preskriptionstiderna vara tillräckligt långa. Med hänsyn till att de föreslagna preskriptionstiderna är fem år längre än preskriptionstiden i anslutning till utsökningsgrundens tidsfrist, anser utskottet att förslaget är balanserat och skäligt med hänsyn också till borgenären.

Det föreslås att bestämmelserna i lagen ska tillämpas retroaktivt på ett restriktivt sätt så att det anses att högst 15 år av preskriptionstiden föregår ikraftträdandet av lagen. Det betyder att fordringar efter att lagen har trätt i kraft kan tas ut ytterligare under fem år, eller om det gäller en privat borgenär, under tio år. Propositionens syfte är att de personer som skuldsatt sig till följd av lågkonjunkturen i början av 1990-talet ska befrias från sitt skuldansvar. Sådana fordringar från

lågkonjunkturen under 1990-talet för vilka utsökningsgrund inte har ansökts är fortfarande föremål för indrivning. Av propositionsmotiven (s. 25) framgår att det inte finns några exakta uppgifter om antalet sådana gäldenärer, men det handlar ändå om tusentals personer.

Förslaget påverkar de avtalsförhållanden jämte rättigheter och skyldigheter som gäller när lagen träder i kraft. En motsvarande begränsad retroaktiv verkan för bestämmelser godkändes i fråga om bestämmelserna om utsökningsgrundens tidsfrist. Grundlagsutskottet ansåg i sitt utlåtande om den propositionen att de föreslagna tidsfristerna på fem och tio år är tillräckligt långa och skäliga med tanke på borgenären (GrUU 12/2002 rd).

Lagutskottet anser att det finns starka grunder för den begränsade retroaktiva verkan också i den proposition som nu behandlas. Också för de övriga personerna med skulder från lågkonjunkturen på 1990-talet är det humant att de blir befriade från sin långvariga skuldbörda. Efter att regleringen träder i kraft får borgenärerna minst fem år tid för att ta ut fordringarna vilket kan anses skäligt med tanke på att det handlar om skulder från 1990-talet. Den föreslagna övergångstiden motsvarar också den lösning som godkänts tidigare. Utskottet tillstyrker lagförslaget också i fråga om regleringens retroaktiva verkan.

Regleringen gäller fysiska personers avtalsbaserade penningsskulder. Det är mer begränsat än tillämpningsområdet för utsökningsgrundens tidsfrist, eftersom förslaget utesluter icke avtalsbaserade penningsskulder och skulder som inte är penningsskulder. Enligt utredning till utskottet baserar sig avgränsningarna på att när det gäller skulder som förfaller till betalning är avtalsbaserade penningsskulder i allmänhet relativt lätta att reda ut, medan andra skuldrelationer och åtaganden kan vara mångtydiga och svårutredda. Dessutom har skulder som inte gäller pengar ringa betydelse. Därför har utskottet ingenting att anmärka mot begränsningarna av tillämpningsområdet.

Detaljmotivering

1. Lag om ändring av lagen om skuldsanering för privatpersoner

3 kap. Inledande av skuldsanering

9 a §. *Förutsättning som gäller gäldenärens betalningsförmåga.* Paragrafens 1 mom. föreslås bli kompletterad med en bestämmelse som gäller temporär orsak som hinder för skuldsanering när en gäldenär är arbetslös. Enligt paragrafen kan orsaken inte anses vara temporär, om det att betalningsmån saknas eller att den är obetydlig beror på arbetslöshet som varat över 18 månader. Av paragrafens detaljmotiv framgår att kortvariga arbetsperioder några dagar i streck inte ska inverka på när det temporära hindret ska anses försvinna (s. 52). Utskottet anser att det behöver sägas ut i bestämmelsen.

31 §. *Vanliga skulders inbördes ställning.* I paragrafen föreslås ändringar för att beakta ändringarna i anslutning till användning av saldodagen. Enligt paragrafens 3 mom. ska betalningsmån och medel sist anvisas för räntorna för tiden mellan saldodagen och den tidpunkt då betalningsprogrammet fastställdes. Om det förflutit mer än fyra månader från saldodagen när det beslutas att skuldsanering ska inledas, ska saldot dock uppdateras till dagen för inledande av skuldsanering. Det innebär att efterställda är räntorna för tiden mellan den tidpunkt då skuldsaneringen inleddes och den då betalningsprogrammet fastställdes. Utifrån en utredning anser utskottet att de nämnda fyra månaderna är en relativt kort tid och anser därför att skuldsaldot bör bestämmas enligt saldodagen även om det har gått en något längre tid sedan skuldsaneringen inleddes. Utskottet föreslår således att tiden förlängs till sex månader. En likadan ändring bör göras även i 54 § 5 mom.

35 a §. *Tilläggsprestationsskyldighet.* Bestämmelser om tilläggsprestationsskyldighetens belopp på grundval av ökade inkomster finns i 3 mom. I propositionen föreslås att den gräns efter

vilken tilläggsprestationsskyldighet uppkommer för det överskjutande beloppet höjs från 831 euro i den nuvarande lagen till 1 500 euro. Med hänvisning till det som står i allmänna motiven föreslår utskottet att gränsen ska höjas till 2 000 euro.

I paragrafens 5 mom. föreskrivs det om tidpunkten för att fullgöra tilläggsprestationsskyldigheten. Regeringen föreslår en ändring i nuläget i fråga om tilläggsprestationsskyldighetens belopp på grundval av ökade inkomster.

Tilläggsprestationsskyldigheten ska enligt förslaget fullgöras inom det följande kalenderåret. Jämfört med nuläget ger det gäldenären mer tid att fullgöra tilläggsprestationsskyldigheten och möjlighet att kontrollera tilläggsprestationsskyldigheten utifrån uppgifterna om beskattningen. Tilläggsprestationerna för det år under vilket betalningsprogrammet löper ut ska dock enligt förslaget betalas samtidigt med tilläggsprestationerna för det sista hela året. Utskottet ser positivt på förslaget i sig men anser att det i vissa fall kan försvaga gäldenärens ställning jämfört med nuläget. Om betalningsprogrammet exempelvis upphör kort innan kalenderårets slut bör tilläggsprestationsskyldigheten justeras och tilläggsprestationerna betalas före utgången av kalenderåret. I nuläget ska tilläggsprestationerna i motsvarande fall betalas inom tre månader efter det att betalningsprogrammet har slutförts. Därför anser utskottet att det är motiverat att senarelägga tidpunkten för att uppfylla tilläggsprestationsskyldigheten för sådana fall. Utskottet föreslår därför att momentet justeras så att tilläggsprestationerna för det år under vilket betalningsprogrammet löper ut ska betalas samtidigt som tilläggsprestationerna för det sista hela året eller inom sex månader från det betalningsprogrammet löper ut, beroende på vilkendera tidsfristen som gäller när tilläggsprestationerna ska betalas senare.

38 a §. *Fastställande av betalningsprogrammet i förenklat förfarande.* Bestämmelseförteckningen i paragrafens 3 mom. bör kompletteras med det nya 46 a § som utskottet föreslår nedan.

46 a §. *Hinder för att fastställa betalningsprogrammet.* (Ny). I fortsättningen kan en privat näringsidkare eller yrkesutövare välja mellan att ansöka om skuldsanering för privatpersoner eller företagssanering för sina skulder som hänför sig till småskalig näringsverksamhet. Vilketdera förfarandet gäldenären väljer är av betydelse eftersom det finns skillnader mellan skuldsanering och företagssanering. Med avseende på borgenärerna är bl.a. programmets varaktighet relevant eftersom det påverkar avkastningen till borgenärerna. Vid skuldsanering kan näringsidkarens betalningsprogram vara tre år medan ett saneringsprogram inom företagssanering i genomsnitt varar ca sex år.

Enligt 46 § 2 mom. i skuldsaneringslagen är en enskild näringsidkare eller yrkesutövare inte skyldig att i skuldsaneringen realisera den förmögenhet som har samband med näringsverksamheten till den del förmögenheten är nödvändig för den fortsatta verksamheten och det är ändamålsenligt att fortsätta verksamheten med hänsyn till den inkomst som gäldenären därigenom förvärvar. Av bestämmelsen följer att skuldsanering kan beviljas om verksamheten är så pass lönsam att det är ändamålsenligt att låta den fortsätta. Att bedöma den saken kräver jämförelse mellan realiseringsvärdet på den egendom som behövs för verksamheten och dess avkastningsvärde för det fall att verksamheten fortsätter.

Lagutskottet föreslår att skuldsaneringslagen ytterligare kompletteras med en hindersgrund som ska tillämpas vid sanering av skulder som hänför sig till en privat näringsidkare eller yrkesutövars näringsverksamhet. Enligt bestämmelsen kan betalningsprogrammet inte fastställas om borgenären gör sannolikt att hans eller hennes avkastning enligt betalningsprogrammet är mindre än vad som skulle inflyta om gäldenären gick i konkurs. I företagssaneringslagen ingår en sådan bestämmelse om hinder för att fastställa ett saneringsprogram (53 § 1 mom. 5 punkten) som har ansetts viktigt med avseende på saneringsförfarandets berättigande. Utskottet ser det som motiverat med tanke på borgenärens minimiskydd att också skuldsaneringslagen kom-

pletteras med en bestämmelse om konkursjämförelse.

Om en bostad som tillhör gäldenären skulle beaktas vid konkursjämförelsen kunde borgenärerna åtminstone i vissa fall kunna hamna i ett bättre läge om gäldenären försätts i konkurs och gäldenärens bostad vid konkursförfarandet realiserar och medlen används för att betala skulderna. Men syftet med propositionen är att jämställa gäldenärer som bedriver småskalig näringsverksamhet med privatpersoner varvid det också är motiverat att fastställa gäldenärens boendeskydd på samma sätt som för andra privatpersoner. Därför beaktas gäldenärens ägarbostad enligt den föreslagna paragrafen inte vid konkursjämförelse. En vanlig gäldenärs ställning vid skuldsanering skyddas också av bestämmelserna om minimiavkastning (32 § i skuldsaneringslagen) och realisering av gäldenärens ägarbostad (33 § i skuldsaneringslagen).

Paragrafen behöver inte beakta gäldenärens sedvanliga bohag eller motsvarande egendom som ingår i gäldenärens bastrygghet. Det härleds ur bestämmelserna i konkurslagen (120/2004) om den egendom som ingår i konkursboet. Enligt 5 kap. 3 § 1 mom. i konkurslagen ingår egendom som inte kan utmätas inte i konkursboet. I 4 kap. 21 § 1 mom. i utskökningsbalken föreskrivs om undantag från utmätning för gäldenär. Där föreskrivs att om gäldenären är en fysisk person ska från utmätningen undantas bl.a. sedvanligt bohag som är i gäldenärens och hans eller hennes familjs bruk samt personliga tillhörigheter enligt skäligt behov samt arbetsredskap som gäldenären behöver.

Enligt paragrafen görs jämförelsen utan tillämpning av 20 a §. I paragrafen föreskrivs om förmånsrätt vid senare konkurs för gäldenären för de skulder som uppkommit mellan den tidpunkt då skuldsaneringen inleddes och den då betalningsprogrammet fastställdes eller behandlingen av ärendet avslutades på något annat sätt. Också vid företagssanering görs konkursjämförelse enligt 53 § 1 mom. 5 punkten utan tillämpning av motsvarande bestämmelse (32 § 2 mom.).

Den nya paragrafen kräver justering av ingressen.

54 §. *Beslut om inledande av skuldsanering.* Med hänvisning till detaljmotiven för 31 § ovan föreslår utskottet att paragrafens 5 mom. ändras på samma sätt som 31 § 3 mom.

3. Lag om ändring av utsökningsbalken

2 kap. Utsökningsgrunder.

26 §. *Förlängning av tidsfristen.* I paragrafen föreskrivs om borgenärens rätt att väcka talan i domstol och yrka förlängning av utsökningsgrundens tidsfrist om gäldenären väsentligt har försvårat borgenärens möjligheter att få betalning. I paragrafens 1 och 3 mom. föreslås ändringar i syfte att beakta de ändringar som föreslås i preskriptionslagen (lagförslag 4).

I paragrafens 1 mom. föreslås en komplettering enligt vilken domstolen kan bestämma att tidsfristen förlängs med 10 år från utgången av den ursprungliga tidsfristen eller från den slutliga preskriptionen av fordran med stöd av 13 a § i lagen om preskription av skulder. Paragrafens formulering ger intrycket att domstolen har rätt att välja från vilkendera tidpunkten tidsfristen räknas. Men i propositionsmotiven framgår att syftet är att tidsfristen ska räknas från den tidpunkt som infaller tidigare. Utskottet föreslår att momentet förtydligas enligt det. Motsvarande ändring behövs också i paragrafens 3 mom. som föreskriver om tidsfristen för talan om förlängning av utsökningsgrunden.

Enligt sista meningen i paragrafens 1 mom. är en förutsättning för förlängning att gäldenären under utsökningsgrundens ursprungliga tidsfrist väsentligt har försvårat borgenärens möjligheter att få betalning på det sätt som avses i bestämmelsen. Meningen motsvarar till innehållet den gällande lagen. Med beaktande av ändringarna i preskriptionslagen anser utskottet att man vid bedömningen av tidsfristens förlängning också bör kunna beakta sådan verksamhet från gäldenärens sida som sker före utsökningsgrundens ursprungliga tidsfrist. Därför föreslår utskottet att hänvisningen till utsökningsgrundens ursprungliga tidsfrist stryks ur meningen. Det centrala är då att bedöma om gäldenären innan skulden slutgiltigt preskriberas väsentligt har försvårat borgenärens möjligheter att få betalning på det sätt som avses i momentet, vare sig skuldens slutgiltiga preskription baserar sig på att tidsfristen för utsökningsgrunden löper ut eller på en slutgiltig preskription som räknas från det skulden har förfallit till betalning. Gäldenärens verksamhet efter preskriptionen saknar betydelse för bedömningen eftersom gäldenärens betalningsskyldighet upphör när skulden har preskriberats.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslag 2 och 4 utan ändringar och

godkänner lagförslag 1 och 3 med ändringar (Utskottets ändringsförslag).

1.

Lag

om ändring av lagen om skuldsanering för privatpersoner

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen om skuldsanering för privatpersoner (57/1993) 50 § 3 mom., sådant det lyder i lag 1273/2002,

ändras 9 a §, 10 § 2, 3 och 7—10 punkten, 10 a, 11, 13 och 15 §, 17 § 3 mom., 18 § 1 och 2 mom., 19 och 20 §, 21 § 2 mom., 30 § 5 mom., 31 § 3 och 5 mom., 32 § 2 mom. 2 punkten, 35 a § 1, 3 och 5 mom., 41 § 2 mom., 45 §, rubriken för 46 § samt 46 § 1 mom., 49 § 3 mom., det inledande stycket i 54 § 2 mom. och 54 § 4 mom., 62 a §, 63 § 2 mom., 64 § 1 mom., 66 § 4 mom. och 70 §,

av dem 9 a §, 10 § 2 och 3 punkten, 49 § 3 mom., 54 § 4 mom. och 63 § 2 mom. sådana de lyder i lag 63/1997, 10 a §, 35 a § 1 och 5 mom. och 41 § 2 mom. sådana de lyder i lag 1273/2002, 18 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1612/2009, 21 § 2 mom. och det inledande stycket i 54 § 2 mom. sådana de lyder i lag 113/1995, 30 § 5 mom. sådant det lyder i lag 632/2010, 31 § 5 mom. sådant det lyder i lag 117/2008, 35 a § 3 mom. och 64 § 1 mom. sådana de lyder i lag 1088/2006, 62 a § sådan den lyder i lagarna 113/1995 och 63/1997 och 70 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1088/2006, samt

fogas till 10 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 63/1997 och 1273/2002, en ny 11 punkt, till lagen nya 11 b, 12 a, 12 b, 20 a, 38 a, 45 a, 45 b, *46 a*, 49 a och 52 a §, till 52 § ett nytt 3 mom., till 54 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 113/1995 och 63/1997, ett nytt 5 mom., till 87 a §, sådan den lyder i lag 385/2010, ett nytt 3 mom. och till lagen en ny 87 b § som följer:

3 kap.

31 §

Inledande av skuldsanering*Vanliga skulders inbördes ställning*

9 a §

Förutsättning som gäller gäldenärens betalningsförmåga

Om en gäldenär som av en orsak som kan anses temporär saknar betalningsmån eller av samma orsak med sin betalningsmån inte förmår betala sina vanliga skulder till ett belopp som inte ska anses vara obetydligt, kan skuldsanering inte beviljas. Vid bedömningen av om orsaken är temporär och av storleken på betalningsmånen ska särskilt gäldenärens förvärvsmöjligheter beaktas. Orsaken kan inte anses vara temporär, om det att betalningsmån saknas eller att den är obetydlig beror på arbetslöshet som *utan avbrott eller med små avbrott* varat över 18 månader.

(2 mom. som i RP)

10, 10 a, 11, 11 b, 12 a, 12 b, 13, 15, 17—20, 20 a, 21 och 30 §
(Som i RP)

— — — — —
Sist ska betalningsmånen och medlen anvisas för betalningen av räntorna på skulderna för tiden mellan saldodagen och den tidpunkt då betalningsprogrammet fastställdes samt för betalningen av sådana skulder som är efterställda vid konkurs. Om saldodagen infaller tidigare än *sex* månader före den tidpunkt då skuldsaneringen inleddes, är räntorna på skulderna för tiden mellan den tidpunkt då skuldsaneringen inleddes och den då betalningsprogrammet fastställdes efterställda.
— — — — —

(5 mom. som i RP)

32 §
(Som i RP)

35 a §

Tilläggsprestationsskyldighet

(1 mom. som i RP)

— — — — —
Om gäldenärens inkomster minskade med ökade kostnader för arbetsresor och de andra

omedelbara tilläggsutgifter som gäldenären har behövt för inkomstens förvärvande under ett kalenderår ökar så att de med minst 2 000 euro överstiger det belopp som i betalningsprogrammet har antecknats som gäldenärens inkomster, ska gäldenären för betalning av sina skulder använda hälften av det belopp med vilket ökningen överstiger 2 000 euro. Det på detta sätt uträknade beloppet behöver dock inte användas till betalning av skulderna till den del som gäldenären har behövt det för sina övriga nödvändiga utgifter.

— — — — —
Betalningsskyldighet som baserar sig på en prestation av engångsnatur ska fullgöras inom tre månader efter det att gäldenären fick medlen i sin besittning. Till övriga delar ska tilläggsprestationsskyldigheten fullgöras inom det följande kalenderåret. *Tilläggsprestationerna för det år då betalningsprogrammet löper ut ska dock betalas samtidigt som tilläggsprestationerna för det sista hela kalenderåret eller inom sex månader från det betalningsprogrammet löper ut, beroende på enligt vilkendera tidsfristen tilläggsprestationerna ska betalas senare.* Betalningstidpunkten kan bestämmas att vara en annan, om det är ändamålsenligt med hänsyn till tilläggsprestationernas obetydlighet eller av något annat särskilt skäl.

— — — — —
38 a §

Fastställande av betalningsprogrammet i förenklat förfarande

(1 och 2 mom. som i RP)

Ett förslag till betalningsprogram kan inte fastställas, om förslaget när det gäller en sådan borgenär som motsatt sig det inte är förenligt med 25, 26, 29, 31 och 46 a § eller om det annars avviker från vad som i denna lag föreskrivs om

likabehandling av borgenärer. Dessutom ska domstolen alltid pröva ett sådant yrkande av en privat borgenär som avses i 31 a §.

41, 45, 45 a, 45 b och 46 §
(Som i RP)

46 a § (Ny)

Hinder för att fastställa betalningsprogrammet

I det fall som avses i 45 a § kan betalningsprogrammet inte fastställas om borgenären gör sannolikt att hans eller hennes avkastning enligt betalningsprogrammet är mindre än vad som skulle inflyta om gäldenären försattes i konkurs, utan att gäldenärens ägarbostad beaktas och 20 a § tillämpas.

49, 49 a, 52 och 52 a §
(Som i RP)

54 §

Beslut om inledande av skuldsanering

(2 och 4 mom. som i RP)

Om det till ansökan har fogats ett förslag till betalningsprogram och beslut om inledande av skuldsanering har fattats senast sex månader efter den saldodag som använts i förslaget till betalningsprogram, ska domstolen sätta ut den dag som avses i 2 mom. 2 och 3 punkten endast om det behövs för att se över förslaget till betalningsprogram.

62 a, 63, 64, 66, 70, 87 a och 87 b §
(Som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

3.

Lag
om ändring av utsökningsbalken

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i utsökningsbalken (705/2007) 2 kap. 1 §, det inledande stycket i 26 § 1 mom. och 26 § 3 mom. samt 27 § 2 mom. som följer:

2 kap.
Utsökningsgrunder

1 §
(Som i RP)

26 §

Förlängning av tidsfristen

En borgenär kan i domstol väcka talan mot gäldenären och yrka förlängning av utsökningsgrundens tidsfrist. Domstolen kan bestämma att tidsfristen förlängs med 10 år från utgången av den ursprungliga tidsfristen eller från den slutliga preskriptionen av fordran med stöd av 13 a § i lagen om preskription av skulder, *beroende på vilkendera tidpunkten som infaller tidigare*. En

förutsättning för förlängning är att gäldenären (*utesl.*) väsentligt har försvårat borgenärens möjligheter att få betalning genom att

Talan om förlängning av utsökningsgrundens tidsfrist ska väckas senast två år efter utgången av den ursprungliga tidsfristen eller efter den slutgiltiga preskriptionen av fordran med stöd av 13 a § i lagen om preskription av skulder, *beroende på vilkendera tidpunkten som infaller tidigare*.

27 §
(Som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

Helsingfors den 5 november 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Anne Holmlund /saml
medl. James Hirvisaari /ml
Mikael Jungner /sd
Arja Juvonen /saf
Johanna Ojala-Niemelä /sd
Aino-Kaisa Pekonen /vänst
Jaana Pelkonen /saml
Arto Pirttilahti /cent

Kristiina Salonen /sd
Jani Toivola /gröna
Kari Tolvanen /saml
Ari Torniainen /cent
Kaj Turunen /saf
Peter Östman /kd
ers. Mika Niikko /saf.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Tuokila.

RESERVATION

Motivering

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om skuldsanering för privatpersoner och till vissa lagar som har samband med den ska lagen om preskription av skulder kompletteras med en bestämmelse om slutgiltig preskription som räknas från det att skulden förfaller till betalning (preskriptionslagen). Den slutgiltiga preskriptionstiden ska gälla enbart fysiska personers skulder som grundar sig på avtal. Bestämmelsen ska med restriktioner tillämpas även retroaktivt. I utskottsbalken föreslås ändringar som bestämmelsen förutsätter. Preskriptionslagen ska tillämpas också på skulder som förfallit till betalning före lagens ikraftträdande, dock så att högst 15 år av preskriptionstiden anses föregå ikraftträdandet. För skulderna blir indrivningstiden då alltid minst fem år. Om borgenären är en fysisk person, är den återstående indrivningstiden enligt förslaget alltid minst tio år. Om lagen träder i kraft den 1 januari 2015, kommer fordringar tidigast den 1 januari 2020 att preskriberas slutgiltigt på grund av att de förfallit till betalning.

De sannfinländska ledamöterna i lagutskottet anser att propositionen innehåller ett problem som drabbar dem som blev skuldsatta under lågkonjunkturen på 1990-talet, såväl egentliga gäldenärer som borgensgäldenärer. Vår utskottsgrupp vill i sammanhanget påminna också om den dåvarande statsmaktens åtgärder för att sätta fart på skuldsättningen. Den dåvarande penningpolitiken var ägnad att skapa och påverka skuldsättningen av medborgarna och uttryckligen små och medelstora företag. Att penning-

marknaden befriades utan kontrollåtgärder ledde till ett överutbud på valutalån. Lån erbjöds som bullelån och ofta utan tillräcklig säkerhet. Enbart genom den dåvarande regeringens devalveringsbeslut steg kapitalet för valutalånen på en natt med nästan hälften. Det förorsakade i sin tur underskott på säkerheter och en våldsam våg av företagskonkurser. De som blev skuldsatta under 1990-talet kämpar fortfarande, efter tjugo år, med sina skulder. Samhället har förlorat mycket genom att isolera dessa företagare från samhället. Det bör också observeras att en stor del är borgensgäldenärer. Den nuvarande regeringens proposition skulle låta dessa människor dingla i galgen i ytterligare fem år. Enligt vår mening är detta helt oacceptabelt.

Vi kan samtycka med innehållet i betänkandet i övrigt, men vi vore redo att befria dem som blev skuldsatta till följd av 1990-talets lågkonjunktur redan tidigare.

Förslag

Vi föreslår

att ett uttalande godkänns (Reservationens förslag till uttalande)

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen utreder möjligheterna att befria dem som blev skuldsatta till följd av 1990-talets lågkonjunktur redan tidigare än den 1 januari 2020.

Helsingfors den 5 november 2014

Arja Juvonen /saf
Kaj Turunen /saf
Mika Niikko /saf